

Boekaankondigingen

D. Aichele, *Wat bloeit daar? Gids van bloeiende planten van West- en Midden-Europa*, Tirion, Baarn, 1992, 445 pag. met 495 goede op kleur gerangschikte foto's en 400 tekeningen in kleur, f 45, vertaald en bewerkt door P. Heukels, ISBN 90-5210-116-7. — Een handig zakboekje voor geïnteresseerden in de wilde flora met uitstekende informatie over determinatiekenmerken, standplaats en interessante extra informatie; bevat ook een overzicht van bes-dragende planten.

D. Aichele, *Bergflora. Bloemplanten van de Alpen en Scandinavische landen*, Tirion, Baarn, 1992, 385 pag. met 690 op kleur gerangschikte kleurenfoto's en 400 tekeningen in kleur, f 49,50, vertaald en bewerkt door M.A. IJsseling & A. Scheygrond, ISBN 90-5210-112-4. — De bekende populaire alpenflora, nu in het Nederlands vertaald.

*R. Andeweg, *Muurplanten in Rotterdam (voorlopig rapport)*, Gemeentewerken Rotterdam, Afdeling Onderhoud Buitenruimte, Rotterdam, 1992, 23 pag.

D.E. Boeijink, M. de Geus & B. Schalk, *Loofbomen in en buiten het bos 1; Idem 2*, Coutinho, Muiderberg, 1992, deel 1 117 pag.; deel 2 246 pag., f 98,50, ISBN 90-6283-752-2. — Het eerste deel heeft de vorm van een klein zakboekje, en bevat de (ongeïllustreerde) determinatiesleutels naar de genera, naar winter- en naar zomerkenmerken. Deel 2 omvat het hoofdwerk: determinatiesleutels per genus naar de soort(en), beschrijvingen per soort van de vegetatieve delen en de vrucht, van het areaal, met een duidelijke pentekening van blad, twijg en vrucht. Het geheel maakt een verzorgde indruk.

P. Bremer, *Het 'Waterloopbos' bedreigd*, Marknesse, 1992, 24 pag. Te bestellen door overmaking van f 4,50 op giro 1797601 t.n.v. Stichting Behoud Waterloopbos te Marknesse. — Behandelt de aanzienlijke biologische betekenis van een oud, op keileem gelegen polderbos in de Noordoostpolder dat omgevormd dreigt te worden tot een recreatiebungalowpark.

Centraal Bureau voor de Statistiek, *Botanisch Basisregister 1991*, Voorburg/Heerlen, 1992, 79 pag., f 25 (excl. verzendkosten), te bestellen bij CBS, afdeling uitgeverijzaken, Postbus 959, 2270 AZ Voorburg o.v.v. 'kengetal 103/1991'. — Ten opzichte van de eerdere versie (1987) is het Botanisch Basisregister thans uitgebreid met indicaties over de ecotoopgroepen en de Rode Lijst categorieën, en aangepast aan de Standaardlijst 1991 en de nieuwste editie van de Heukels-flora.

G.M. Dirkse & V. van Laar (red.), *Arkemheen te velde (landschap, flora & fauna van de polder Arkemheen)*, Natuurhistorische bibliotheek KNNV no. 57, Utrecht, 1992, 189 pag., ISBN 90-5011-059-2, te bestellen door overmaking van f 39,50 (+ f 4,50 porto) op giro 13028 t.n.v. KNNV-Uitgeverij te Eindhoven. — Een rijk gedocumenteerd boek over flora en fauna van een polder in de Gelderse Vallei bij Nijkerk.

K.S. Dijkema, J.H. Bossinade, J. van den Bergs & T.A.G. Kroeze, *Natuurtechnisch beheer van kwelderwerken in de Friese en Groninger Waddenzee: greppelonderhoud en overig grondwerk*, Rijks-waterstaat, Directie Groningen, Nota GRAN 1991–2002, Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek, Texel, 1991, 156 pag., te bestellen door overmaking van f 20,50 op giro 948540 t.n.v. IBN-DLO te Wageningen, onder vermelding van 'RIN-rapport 91/10'.

A. Farjon & P. van der Linden, *Herbarium Goylandicum*, Huizen/Hilversum, 1992, te bestellen door overmaking van f 11,50 op giro 470421 t.n.v. St. Milieutijdschrift te Huizen o.v.v. 'Herbarium'. — Een catalogus van de op het Gooi betrekking hebbende herbariumexemplaren uit de collecties van Leiden, Utrecht, Amsterdam en Wageningen.

M. Goedman-Frankema, *Botanische Fuchsia's*, Terra, Zutphen, 1992, 96 pag., f 39,90, ISBN 90-6255-486-5. — Een fraai verzorgd, mooi geïllustreerd boek over de ± 50 soorten 'botanische' fuchsia's die in Nederland gekweekt worden, hun kenmerken, hun areaal, kweek-geschiedenis en verzorging. Een must voor de liefhebber.

G. Hegi, *Illustrierte Flora von Mitteleuropa, Band I, Teil 3: Lief. 6*, völlig neub. Auflage, bewerkt door H.J. Conert, Paul Parey, Berlijn, 1992, DM 45, pag. 401–480, ISBN 3-489-52520-5. — De aflevering omvat een deel van de Grassenfamilie (o.a. Glyceria en Melica).

*C.M. van Herk, *Korstmossen als indicator voor zure depositie (basisrapport)*, Arnhem, 1991, 57 pag. + 20 bijlagen [bijlage 1 is *Ecologische atlas van de gelderse korstmossen groeiend op eiken* (los bijgeleverd, 102 pag., met verspreidingskaarten van de 100 onderzochte soorten)], te bestellen bij Provincie Gelderland, Dienst MW, afdeling Lucht en Geluid en Dienst RWG, afdeling Natuur, Landschap, Bos en Openluchtcreatie (tel. 085-599525).

*C.M. van Herk, *Korstmossen als indicator voor zure depositie (samenvattend rapport)*, zie hierboven.

S. Hejný & B. Slavík (red.), *Kvĕtena České Republiky 3*, Academia, Praag, 1992, 542 pag., Kčs 198, ISBN 80-200-0256-1. — Het derde deel van deze nieuwe Tsjechische flora omvat de Cruciferen t/m een deel van de Rosaceae.

N. Jonker & R. Ruesink, *Dijken met natte voeten. Natuurbouw bij Noordhollandse waterschappen*, Haarlem, 1992, 16 pag., ISBN 90-72624-29-7, kostenloos te bestellen bij Provincie Noord-Holland, Dienst Ruimte en Groen, Postbus 6090, 2001 HB Haarlem (tel. 023-143117, mw. Riemens).

*R. Koomen, *Tijdsduur van bevruchting tot zaadvorming en verschillen in de vegetatiesamenstelling tussen *Dactylorhiza praetermissa* var. *praetermissa* en *Dactylorhiza praetermissa* var. *junialis**, Stagerapport, Gemeentewaterleidingen Amsterdam, Postbus 8169, 1005 AD Amsterdam, 1992, 33 pag. — Uit het rapport valt op te maken dat de verschillen tussen de Gevlekte [welke door Kreutz als een aparte soort, *Dactylorhiza pardalina*, wordt opgevat] en Ongevlekte rietorchis minimaal zijn.

C. A. J. Kreutz, *Orchideeën in Zuid-Limburg*, KNNV Natuurhistorische Bibliotheek no. 58, Utrecht, 1992, 302 pag., ISBN 90-5011-029-0, f 79 (voor leden f 59), te bestellen via op giro 13028 t. n. v. KNNV-Uitgeverij te Eindhoven. — Handelde Kreutz boek *De verspreiding van de inheemse orchideeën in Nederland* (KNNV Nat. hist. bibl. 54, 1987) over heel Nederland en telde het pagina-grote kleurenillustraties, het nieuwe boek is vrijwel geheel tot de Zuid-Limburgse situatie beperkt en geeft meestal 4 wederom zeer fraaie kleurenfoto's per illustratie-pagina. Dat het nieuwe, fraai verzorgde boek toch aanzienlijk meer tekst bevat dan het eerste komt dan ook door de gedetailleerde informatie over de Zuid-Limburgse groeiplaatsen (met oorzaken voor achteruitgang en suggesties voor toekomstig beheer). De verspreidingskaarten van Zuid-Limburg geven de situatie vóór en na 1980 weer per atlasblok; voor de verspreiding na 1980 zijn tevens kaarten opgenomen per kilometerblok waarbij bovendien het aantal waargenomen planten (in 5 klassen) is aangegeven. Daarnaast bevat het boek een hoofdstuk over de 45 belangrijkste orchideeënterreinen in Zuid-Limburg, met aanwijzingen voor het beheer.

*B. W. J. M. Kruijsen, Q. L. Slings & H. Snater, *Vegetatiekartering Noordhollands Duinreservaat 1982–1989, Werkwijze en resultaat*, NV PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland, Bloemendaal, 1992, 191 pag. + tabellen (vegetatieopnamen: pag. 134–163) en kaarten. — Een zeer overzichtelijk gepresenteerde, goed gedocumenteerde vegetatiebeschrijving van de duinen van Bergen tot Wijk aan Zee.

*W. J. Kuijper, *De vroegere vegetaties in de natte duinvalleien ten zuiden van Zandvoort (Amsterdamse Waterleidingduinen)*, Gemeentewaterleidingen Amsterdam, Vogelenzangseweg 21, 2114 BA Vogelenzang, 1992, 20 pag. + 2 tabellen. — Een botanisch-historische reconstructie door het Instituut voor Prehistorie te Leiden van de vroegere vegetaties in de AW-duinen op basis van analyses van een groot aantal (1000–4000 jaar oude) veenmonsters.

H. J. van de Laar, *Naamlijst van houtige gewassen*, Proefstation voor de boomkwekerij, brochure nr 5 (4e herziene druk), Postbus 118, 2770 AC Boskoop, 1989, 280 pag., f 15, ISDS 0922-6621. — De recentste lijst, gealfabetiseerd op de genusnaam, van de wetenschappelijke namen en hun synoniemen van de in Nederland gekweekte houtige gewassen, inclusief de officiële cultivarnamen.

H. J. van de Laar & G. Fortgens, *Naamlijst van vaste planten*, 2e herziene en bijgewerkte druk, Proefstation voor de boomkwekerij, Postbus 118, 2770 AC Boskoop, 1990, 244 pag., f 15, ISDS 0922-6621. — De recentste lijst, gealfabetiseerd op de genusnaam, van de wetenschappelijke namen en hun synoniemen van de in Nederland gekweekte vaste planten, inclusief de officiële cultivarnamen.

Landinrichtingsproject Halle-Wolfsersveen, ecologisch onderzoek fase II, Heidemij adviesburo, rapport 636/AA91/C234/50921O, 1992, 53 pag. + kaarten en bijlagen, te bestellen bij de Landinrichtingsdienst Gelderland via tel. 085-579111 (ir. N. J. Beun).

E. Landolt, *Unsere Alpenflora*, Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, 6e editie, 1992, 318 pag., met 480 op familie gerangschikte kleurenfoto's en 75 lijntekeningen, DM 48, ISBN 3-437-20488-2. — Een 'echte' alpenflora, met zeer handige, prima lopende determinatiesleutels, en voorzien van soort- en habitatsbeschrijvingen, met 80 pagina's uitstekende informatie over de alpenvegetaties, uitstekend geïllustreerd en fraai uitgegeven.

* *Landschapsecologische systeembeschrijving van het landinrichtingsproject Beltrum-Eibergen*, Heidemij adviesburo, rapport 630/AA92/A374/056550, 1992, 77 pag. + kaarten en bijlagen, te bestellen bij de Landinrichtingsdienst Gelderland via tel. 085-579111 (ir. N.J. Beun).

* J.B. Latour & R. Reiling, '*On the move*', *Concept voor een nationaal effecten model voor de vegetatie (MOVE)*, RIVM-rapport 711901003, 1991, Postbus 1, 3720 BA Bilthoven, 1991, 23 pag. — Beschrijving van een model waarin de oecologische amplitudo's van afzonderlijke plantesoorten voor de abiotische factoren zuurgraad, trofiegraad en vocht een doorslaggevende betekenis hebben. De methode leunt zwaar op de betrouwbaarheid van de voor Centraal-Europa opgestelde 'Ellenberg-getallen'.

A. van Leerdam & J.G. Vermeer, *Natuur uit het moeras! Naar een duurzame ecologische ontwikkeling in laagveenmoerassen*, Driebergen, 1992, 217 pag., te bestellen door overmaking van f 30 op giro 54430 t.n.v. Staatsbosbeheer te Driebergen onder vermelding van "natuur uit het moeras!". — Een achtergronddocument van de Ecosysteemvisie voor Laagveenmoerassen in het kader van het NatuurBeleidsPlan.

* M. Limbeek, *Verandering in de vegetatie van Macrofyten langs de Deense, Duitse, Nederlandse en Belgische kust als gevolg van eutrofiëring*, Studententverslagen D1-1992, Nederlands Instituut voor Oecologisch Onderzoek, Centrum voor Estuariene en Mariene Oecologie, Yerseke/Laboratorium voor Aquatische Oecologie, Katholieke Universiteit Nijmegen, Nr. 138, 1992, 57 pag. — Het rapport schetst een somber beeld van de vegetatie aan de waddenkust en de Oostdeense fjorden.

W. Lippert, *Gids Middellandse Zee flora, Planten van de mediterrane kust*, Tirion, Baarn, 1992, 253 pag., f 35, ISBN 90-5210-096-9, vertaald en bewerkt door P. Heukels; met 420 op bloemkleur gerangschikte foto's van D. Podlech. — Een aardig en goed verzorgd zakboekje over de mediterrane voorjaarsflora.

Magerrasenschutz, Ergebnisse der Tagung "Schutz hessischer Magerrasen" am 15. Juni 1991 in der Philipps-Universität Marburg, Frankfurt am Main, 1992, 160 pag., DM 10, te bestellen bij Botanische Vereinigung für Naturschutz in Hessen, Wetzlarer Str. 16, D-6335 Lahnau.

* *Meerjarenprogramma Natuur en Landschap 1993-1997*, Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer & Visserij, 's-Gravenhage, 1992, 135 pag., telefonisch te bestellen (070-3793549, mw. A. Oort).

H. Meusel & E. Jäger, *Vergleichende Chorologie der Zentraleuropäischen Flora, Band 3*, Gustav Fischer Verlag, Jena, 1992, in 2 delen: deel 1 [tekst]: pag. 1-333; deel 2: kaarten: pag. 422-560, literatuur: pag. 561-607 en index: pag. 609-689 [pag. 334-421 ontbreken], DM 560, ISBN 3-334-00411-2. — Zeer verheugend is het verschijnen van het afsluitende derde dubbeldeel van 'Meusel', een begrip in de Europese botanische literatuur. Het laatste deel omvat de verspreidingsgegevens (met 560 arealkaarten) van de rest van de Middeneuropese Dicotylen: Rubiaceae, Caprifoliaceae, Adoxaceae, Valerianaceae, Dipsaceae, Cucurbitaceae, Campanulaceae, Lobeliaceae en Compositae (Asteraceae). Zoals gebruikelijk is het tekstdeel zeer informatief en hebben de verspreidingskaarten een hoog gehalte. Prettig is dat thans ook het totale register op de 3 delen beschikbaar is. Wel blijft het merkwaardig dat de Atlas van de Nederlandse Flora klaarblijkelijk zelden geraadpleegd is, hetgeen tot enkele onnodige onnauwkeurigheden heeft geleid.

* *De Mortelen en Heerenbeek, verslag van een floristische inventarisatie in 1991*, KNNV Eindhoven, Monnikenweg 2, 5682 PD Best, 1992, 32 pag. + bijlagen.

Natuur in Drenthe, Achtergronddocument bij het Provinciaal natuurbeleidsplan Drenthe, Assen, 1992, 240 pag., te bestellen door overmaking van f 25 op giro 814425 t.n.v. provincie Drenthe te Assen onder vermelding van de titel. — Gerangschikt per biotoop geeft het goed verzorgde en rijk geïllustreerde, voorbeeldige rapport een actueel overzicht van de karakteristieke plante- en diersoorten in Drenthe met talloze tabellen en verspreidingskaarten.

C.J.M. Philippart, K.S. Dijkema & N. Dankers, *De huidige verspreiding en de mogelijke toekomst van het litoraal zee gras in de Nederlandse Waddenzee*, Texel, 1992, 28 pag., te bestellen door overmaking van f 5,70 op giro 948540 van IBN-DLO te Wageningen onder vermelding van 'RIN-rapport 92/10'.

R. Prelli & M. Boudrie, *Atlas écologique des Fougères et plantes alliées; illustration et répartition des Ptéridophytes de France*, Lechevallier, Parijs, 1992, 272 pag., 260 FF, ISBN 2-225-82527-0. — 120 soorten varens en andere sporeplanten zijn opgenomen, alle voorzien van een soort-, habitats- en vindplaatsbeschrijving, een goede zwartwit foto, en een grofschalige (departementale) verspreidingskaart.

*R. Roos, *Van Zijdelse zomp tot natuurgebied Uithoorn*, Gemeente Uithoorn, Postbus 8, 1420 AA Uithoorn, 1992, 44 pag. + bijlagen. — Een inventarisatierapport van de flora en avifauna van een nieuw natuurgebied bij Uithoorn.

*B. Slavík, *Fytokartografické syntézy ČR 2*, Botanical Institute of Czechoslovak Academy of Sciences, CS-252 43 Prhonice, 1990, 179 pag. — Bevat 315 verspreidingskaarten (gridschaal 11 x 11 km²) van Tsjechië (Gymnospermen, katjoesdragers, Chenopodiaceae, Cruciferae, Empetraceae, Ericaceae, Euphorbiaceae, Grossulariaceae, Malvaceae, Primulaceae, Pyrolaceae, Resedaceae, Thymelaeaceae, Tiliaceae, Violaceae).

C.A. Stace, *New Flora of the British Isles*, Cambridge University Press, Cambridge, 1992, 1226 pag., £ 24.95, ISBN 0-521-42793-2. — Een splinternieuwe en originele Flora van Groot-Britannië, met o.a. vele verwilderde en adventieve soorten en de in het wild gevonden hybriden. Aan te raden!

*H.M. van de Steeg, *Vegetatiekartering van het Natuurmonument De Leemputten bij Staverden 1989* (35 pag. + bijlagen); *A.G.A. Schellekens & H.A.T.M. van Wezel, *Beheersplan De Leemputten bij Staverden 1990-1992* (rapport 90/3; 12 pag.)/*Beheersvisie De Leemputten bij Staverden 1990-2000* (rapport 90/1; 81 pag.); Adviesbureau voor Oecologie en Natuurbeheer, Stieltjesstraat 26, 6511 AC Nijmegen, tel. (080) 221155, 1990.

L. Stenberg, ["B. Mossberg, L. Stenberg & S. Ericsson"], *Den Nordiska Floran*, Wahlström & Widstrand, Stockholm, 1992, 696 pag., Zweedse Kronen 592 (± f 180), ISBN 91-46-14833-7, met ruim 3000 gekleurde illustraties van B. Mossberg en ruim 2000 verspreidingskaartjes van S. Ericsson. — Een 'plaatjesflora' van uitzonderlijk goede kwaliteit. Behandelt de 'Noordse flora' [ca. 2500 (onder-)soorten]: Noorwegen, Zweden, Finland, Denemarken, IJsland, Far-Oer. De (Zweedse) tekst is (te) mager. De illustraties (merendeels aquarellen; vele relevante details; soms lijntekeningen) zijn uitstekend, en alle afkomstig van Noordse vindplaatsen. Origineel van uitvoering zijn de vele kleine habitatschetsen, instructiever dan de beste foto's. Door het volkomen ontbreken van sleutels is het boek alleen geschikt voor gevorderden: zij, die de genusnaam al kennen, of de 'klassieke' volgorde van de plantefamilies weten. Maar voor hen is het dan ook zeer aan te bevelen!

**Sustainable Use of Groundwater. Problems and threats in the European Communities*, Ministers-seminar 'Grondwater', Rapport no. 600025001, RIVM, Postbus 1, 3720 BA Bilthoven, 1991, 80 pag., ISBN 90-6960-020-X.

*E. de Swart, *Inventarisatie van de hydrologie en vegetatie van de Graafschap ten behoeve van het begrenzen van Relatienota- en Natuurontwikkelingsgebieden*, Arnhem, 1992, 58 pag. + kaarten en bijlagen, Provincie Gelderland, Dienst Ruimte, Wonen en Groen, voor nadere informatie tel. 085-599589 (W. Brenkman).

*R. van der Valk, *Inventarisatie van blad- en levermossen in het eerste infiltratiegebied van de Amsterdamse Waterleiding Duinen*, Gemeentewaterleidingen, Postbus 8169, 1005 AD Amsterdam, 1991, 31 pag. + 84 verspreidingskaarten.

*U. Vegter, *Hydro-ecologie van het Reestdal*, Stichting 'Het Drentse Landschap', Kloosterstraat 5, 9401 KD Assen, 1991, 99 pag. + bijlagen.

F.T. de Vries, R. van der Meijden & W.A. Brandenburg, *Botanical Files: a study of the real chances for spontaneous gene flow from cultivated plants to the wild flora of the Netherlands*, Gorteria Supplement 1, Leiden, 100 pag., te bestellen door overmaking van f 20 op giro 111768 t.n.v. Rijksherbarium, Leiden. — Een studie in opdracht van het Ministerie van VROM in het kader van risicoanalyse bij Genetisch Gemodificeerde Organismen. Het rapport geeft een overzicht voor 40 cultuurplanten van de geconstateerde feiten over verwilderbaarheid in en kruisbaarheid met de wilde flora, en presenteert een cijfercode waarmee de kansen van 'ontsnappen' van genen uit cultuur naar natuur kunnen worden beoordeeld. [Zie ook bij 'Van de redactie' in deze aflevering].

R. Watling & J.A. Raven (edit.), *Willow Symposium 1991*, Proc. Roy. Soc. Edinburgh, vol. 98B, 1992, 254 pag., £ 45, te bestellen bij CAB, Wallingford, Oxon OX10 8DE, Engeland. — Bevat 17 artikelen en 24 samenvattingen over *Salix*, als wetenschappelijk verslag van het Wilgensusposium in Edinburgh 1991.

E.J. Weeda, *Zandviooltje (Viola rupestris) in de duinen van Noord-Kennemerland; hoe een dwerg uit de steppentoendra standhoudt temidden van zand, zeewind en konijnen*, Wetenschappelijke Mededeling KNNV nr. 206, Utrecht, 1992, 88 pag. (summary and relevées p. 67-79), ISBN 90-5011-058-4, te bestellen door overmaking van f 23,- (+ f 4,50 porto) op giro 13028 t.n.v. KNNV-Uitgeverij te Eindhoven. — Een vegetatiekundige monografie van deze interessante Viooltjessoort.

J. Wiertz, *Schatting van ontbrekende vocht- en stikstofindicatiegetallen van Ellenberg (1979)*, Wageningen, 1992, 32 pag., te bestellen door overmaking van f 6,40 op giro 948540 van IBN-DLO te Wageningen o.v.v. 'RIN-rapport 92/7'. — Van ca. 400 plantesoorten worden vocht- en/of stikstofgetallen gegeven. Waarom dit manuscript alsnog is gepubliceerd, is onduidelijk: van driekwart van de behandelde soorten zijn de getallen inmiddels in Ellenberg's 3^e editie (*Scripta Geobotanica* 18, 1991) gepubliceerd. Wiertz' 'eigen' getallen wijken bovendien vaak af van de 'echte' Ellenberg-getallen.

J.A. Young & C.G. Young, *Seeds of woody plants in North America*, Dioscorides Press, Portland, U.S.A., 1992, 418 pag., \$ 53.85, ISBN 0-931146-21-6. — Een waardevol handboek over zaden en kiemplanten van wilde heesters en bomen in Noord-Amerika, rijk voorzien van goede illustraties, met veel informatie over het bewaren van (vruchten en) zaden, de kieming ervan, en het opkweken van kiemplanten.

*Zaaien of niet? *Vegetatie-ontwikkeling in natuurbouwproject het Refugium (Den Helder)*, Onderzoeksbericht 2, Provincie Noord-Holland, Dienst Ruimte en Groen, Haarlem, 1991, 7 pag., kosteloos te bestellen bij mevrouw Riemens of Godthelp, tel. (023) 143117.

R. van der Meijden

* De prijs is bij de redactie niet bekend; het werk kan worden ingezien in de leeskamer van Rijksherbarium/Hortus Botanicus, Rapenburg 70-74, Leiden.